

Keywords: *educational technology, innovative educational technologies, innovative theoretical and methodological approaches, education of future teachers of primary degree.*

Терещенко С. П.
Чернігівський державний педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглядається критерії та показники готовності майбутнього вчителя технологій до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні.

Ключові слова: *комп'ютерна техніка, структура готовності, показники, критерії готовності, підготовка майбутнього вчителя технологій до використання комп'ютерних технологій.*

Інформаційні технології дедалі більше впливають на всі сфери діяльності сучасної людини, підносячи на якісно новий рівень як сам процес діяльності, так і його результат. Інформатизація освіти передбачає широке й ефективне впровадження і використання комп'ютерної техніки для здійснення освітньої, наукової та управлінської функцій. Тенденції інформатизації системи освіти відображені у Національній доктрині розвитку освіти, яка передбачає впровадження сучасних комп'ютерних технологій, що забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [0].

Формування готовності майбутнього учителя технологій до використання комп'ютерної техніки в навчальній діяльності є важливим етапом у формуванні компетентного фахівця. Відповідно для визначення рівня готовності студента до інноваційної педагогічної діяльності необхідно визначити певні критерії та показники компонентів готовності, співвідношення яких свідчить про якість його професійної підготовки.

Проблемам інформатизації процесу професійної підготовки фахівця присвячено дослідження Р. С. Гуревича, М. І. Жалдака, М. Ю. Кадемії, І. М. Козловської, Л. Л. Коношевського, В. М. Мадзігона, С. О. Сисоєвої, М. І. Сметанського, Г. В. Терещука. Питання формування готовності майбутніх вчителів до застосування інформаційно-комунікативних технологій досліджували І. Богданова, Р. Гурін, Г. Нітченко, С. Яшанов, О. Христіанінов.

Метою статті є виділення, теоретичне обґрунтування критеріїв та показників рівня готовності майбутніх учителів технологій до використання комп'ютерної техніки при вивченні фахових дисциплін.

Для реалізації мети необхідно виконати такі **завдання:**

– визначити критерії готовності майбутніх учителів технологій до використання комп'ютерної техніки при вивченні фахових дисциплін.

– обґрунтувати показники рівня готовності майбутніх учителів технологій до використання комп'ютерної техніки при вивченні фахових дисциплін.

Проаналізувавши праці вчених-педагогів, можемо визначити, що готовність студента до використання комп'ютерної техніки у навчанні можна розглядати як якість

особистості, що динамічно розвивається і яка виражає ступінь засвоєння досвіду використання інформаційних технологій у професійній діяльності і проявляється на суб'єктивному рівні як цілісна система [0]. Вона виникає як нова якісна характеристика на межі перетину психолого-педагогічної, методичної і інформаційно-технологічної підготовки майбутнього учителя технологій. Це новоутворення формується за допомогою сучасних інформаційних технологій і розглядається як інтегративна якість особистості, що визначає потенційну підготовленість особистості до виконання навчально-виховної діяльності в умовах інформаційного суспільства.

Готовність випускника вищого педагогічного навчального закладу до використання комп'ютерної техніки залежить від стану інформатизації суспільства, який впливає на рівень інформатизації закладу, а отже, й на рівень інформатизації життєдіяльності студентів та викладачів.

На основі аналізу робіт М. Благова, О. Христіанінова визначено, що в структуру готовності до використання комп'ютерної техніки входять такі компоненти: мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивний, які прийнято за основу [0]. Відповідно до кожного з компонентів необхідно сформулювати критерій, на основі якого визначити показники.

За коротким термінологічним словником І. Дичківської “критерій – показник, що характеризує властивість (якість) об'єкта, оцінювання якого можливе за одним із способів вимірювання або за експертним методом” [0, с.344].

В. Сластьонін та Л. Подимова зазначають, що в теорії та практиці педагогічної освіти формулюють загальні вимоги до виділення та обґрунтування критеріїв. Вони зводяться до того, що “за допомогою критеріїв повинні встановлюватись зв'язки між всіма компонентами системи, що досліджується” [0, с.100]. Отже, під критерієм готовності майбутнього учителя технологій до використання комп'ютерної техніки розуміють ознаку, на основі якої відбувається оцінка, визначення та класифікація якостей, якими повинен володіти студент. Проаналізуємо компоненти готовності майбутнього вчителя технологій до використання комп'ютерної техніки з точки зору даної проблематики дослідження.

Мотиваційний компонент є основою, на якій будуються основні професійні якості майбутнього педагога. Система мотивів виконує регулятивну функцію в процесі підготовки майбутнього вчителя технологій до використання комп'ютерної техніки та сприяє формуванню стійкого прагнення студента до професійного розвитку та зростання.

Критерієм мотиваційного компонента готовності доцільно обрати сформованість пізнавальних мотивів в процесі вивчення фахових дисциплін, моральних якостей особистості.

Критерій включає в себе наступні показники: розуміння необхідності вдосконалення власної професійної діяльності та впровадження у навчальний процес інформаційно-комунікаційні технології; бажання використовувати новітні досягнення в галузі інформаційно-комунікаційні технології; прагнення прояву креативності у розв'язанні професійних задач.

Когнітивний компонент передбачає наявність необхідного об'єму психолого-педагогічних та спеціальних знань з використання студентами інформаційного забезпечення в ході аудиторної та самостійної роботи.

Критерієм когнітивного компоненту вважаємо сформованість знань про комп'ютерну техніку та спеціальне програмне забезпечення, яке можна використовувати в процесі вивчення фахових дисциплін. Критерій включає в себе такі показники: знання про принципи користування комп'ютерною технікою та спеціального програмного забезпечення в межах змісту фахових дисциплін; знання техніки безпеки при

користуванні комп'ютерною технікою.

Операційно-діяльнісний компонент формується з переліку вмінь та навичок в процесі роботи з комп'ютерною технікою під час навчального процесу. Критерієм компонента доцільно обрати здатність до аналізу інформаційно-комунікаційних технологій та знаходження оптимальних способів їх застосування.

До показників критерію необхідно виділити вміння користуватися комп'ютерною технікою; вміння працювати з спеціальним програмним забезпеченням; методичні вміння навчання користування комп'ютерними технологіями.

Наступний компонент рефлексивний. Він проявляється в таких процесах, як самооцінка та оцінювання іншого. Сформованість даного компонента є важливим у підготовці майбутнього вчителя технологій та формування його адекватної самооцінки.

Критерієм рефлексивного компонента є сформованість здатності особистості до рефлексії. Критерій включає в себе наступні показники: оцінка власної професійної підготовки та діяльності у процесі використання комп'ютерних технологій, коригування власного освітнього рівня виходячи з завдань, які вирішуються.

Для визначення рівнів сформованості названих компонентів готовності необхідно проаналізувати дані отримані за допомогою психодіагностичних методів (анкет, карт спостережень за роботою студентів на лабораторних і практичних заняттях, продуктивністю роботи на занятті, комплексними контрольними роботами та ін.) (Див. таблиця 1).

Після проведення необхідних педагогічних заходів по визначенню рівня сформованості готовності необхідно використати метод експертних оцінок. Отримавши відповідний коефіцієнт визначити на якому рівні знаходиться готовність.

Враховуючи співвідношення та ступінь прояву критеріїв та показників сформованості готовності, ми визначили рівні готовності майбутніх учителів технологій до використання комп'ютерної техніки в навчальній діяльності. Під рівнем розуміють міру кількісних і якісних проявів усіх ознак готовності.

Т а б л и ц я 1

Критерії, показники та способи їх діагностування

<i>Компо- нент</i>	<i>Критерій</i>	<i>Показники</i>	<i>Спосіб діагностики</i>
Мотиваційний	сформованість пізнавальних мотивів в процесі вивчення фахових дисциплін, моральних якостей особистості	розуміння необхідності вдосконалення власної професійної діяльності та впровадження у навчальний процес інформаційно-комунікаційні технології; бажання використовувати новітні досягнення в галузі інформаційно-комунікаційні технології; прагнення прояву креативності у розв'язанні професійних задач.	опитування, анкетування, спостереження в процесі навчальної діяльності
Когнітивний	сформованість знань про комп'ютерну техніку та спеціальне програмне забезпечення, яке можна використовувати в процесі вивчення вивченні фахових дисциплін	знання про принципи користування комп'ютерною технікою та спеціального програмного забезпечення в межах змісту фахових дисциплін; знання техніки безпеки при користуванні комп'ютерною технікою	контрольні роботи, тестування

<i>Компо- нент</i>	<i>Критерій</i>	<i>Показники</i>	<i>Спосіб діагностики</i>
Операційно- діяльнісний	здатність до аналізу інформаційно-комунікаційних технологій та знаходження оптимальних способів їх застосування	вміння користуватися комп'ютерною технікою; вміння працювати з спеціальним програмним забезпеченням; методичні вміння навчання користування комп'ютерними технологіями	практичні роботи, творчі проекти
Рефлексивний	сформованість здатності особистості до рефлексії	оцінка власної професійної підготовки та діяльності у процесі використання технологій; коригування власного освітнього рівня виходячи з завдань, які вирішуються.	обговорення, анкетування

Підхід до визначення рівнів готовності базується на дослідженнях В. Кан-Калика, М. Никандрова, Г. Нітченко, С. Сисоевої, В. Загвязинського, В. Бухвалова, О. Козлової, І. Дичківської, К. Макагон, О. Христіанінова та визначається динамікою засвоєння педагогічних інновацій і процесу проектування як засобу підготовки до інноваційної діяльності [0].

Виділимо чотири рівні готовності до використання комп'ютерної техніки: низький, середній, достатній, високий. Студенти, яких відносять до першого (низького) рівня сформованості, характеризуються слабкою пізнавальною зацікавленістю комп'ютерними технологіями, нестійким позитивним ставленням до інформаційних технологій. У такого студента, як правило, відсутній чіткий прояв творчих дослідницьких здібностей. Сформованість цілей власної педагогічної діяльності носить хаотичний характер. Професійна педагогічна діяльність на даному рівні відбувається за давно відпрацьованою схемою, без звернення до самоаналізу.

Середній рівень характеризується нестійким пізнавальним інтересом до комп'ютерної техніки та процесу проектування. Студенти цього рівня не мають постійної потреби в застосуванні комп'ютерної техніки, у них не сформовані цілі власної інформаційної діяльності, мало розвинута сприйнятливність до нововведень. Студенти, які відносяться до цього рівня, знають суть окремих комп'ютерних технологій, проте не ознайомлені з процесом та етапами їх використання. У них не розвинута педагогічна рефлексія на належному рівні, вони не в повній мірі реалізують свої творчі здібності.

Студенти, які знаходяться на достатньому рівні сформованості готовності до використання комп'ютерної техніки, характеризуються цілеспрямованістю, усвідомленістю необхідності запровадження та використання комп'ютерної техніки. Вони готові до подолання перешкод, що виникають у їхній навчальній діяльності, добре обізнані з відомими технологіями та методиками, намагаючись втілити їх у власній роботі, намагаються реалізувати комплекс необхідних умінь та навичок щодо застосування комп'ютерних технологій. Майбутні педагоги такого рівня володіють технікою проведення дослідної роботи, більш відкриті для нового, прагнуть розвивати творчі здібності своїх вихованців.

Високий рівень готовності до використання комп'ютерної техніки характерний для студентів, які мають високу сприйнятливність до нововведень, володіють змістовними

знаннями про нові наукові та новаторські підходи до використання комп'ютерної техніки в навчально-виховному процесі. У них чітко сформовані цілі власної навчальної діяльності, що відповідають цілям навчально-виховного процесу. Наявний високий рівень методологічних знань, володіння технологією проведення науково-дослідної роботи, складання методики власних авторських проєктів. Активно та на високому рівні представлений творчий компонент діяльності, постійний пошук нових, резервних можливостей для підвищення якості навчання.

Висновок. Отже, визначення готовності до використання інформаційно-комунікаційних освітніх технологій є складною педагогічною системою, ефективність якої залежить від критеріальних показників рівня готовності. Визначені критерії та показники готовності майбутніх учителів технології до використання комп'ютерної техніки дозволяють виявити рівень підготовки студентів до використання комп'ютерної техніки в процесі навчання.

Перспектива подальшого дослідження полягає у розробці методики діагностики готовності майбутнього учителя технології до використання комп'ютерної техніки в навчальному процесі.

Використана література:

1. *Благов М. Б.* Формирование готовности студентов к использованию информационных технологий в педагогической деятельности : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / М. Б. Благов – Саратов, 2004. – 152 с.
2. *Дичківська І. М.* Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / Дичківська І. М. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с. – ISBN 966-8226-17-8.
3. Національна доктрина розвитку освіти. – К., 2001.
4. *Сластенин В. А.* Педагогика: инновационная деятельность / Сластенин В. А., Подымова Л. С. – М. : ИЧП "Издательство Магистр", 1997. – 308 с. – ISBN 5-89317-048-2.
5. *Христіанінов О. М., Положенцева М. М.* Структура готовності майбутніх викладачів технічних дисциплін до використання ІКТ / О. М. Христіанінов, М. М. Положенцева // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (педагогічні науки). – № 1. – Бердянськ : БДПУ, 2008. – С. 121-126.

Терещенко С. П. *Критерии и показатели уровня готовности будущего учителя технологий к использованию информационно-коммуникационных технологий.*

В статье рассматриваются критерии и показатели готовности учителя технологии к применению информационно-коммуникационных технологий в обучении.

Ключевые слова: *компьютерная техника, структура готовности, показатели, критерии готовности, подготовка будущего учителя технологии к использованию компьютерных технологий.*

Tereschenko S. *Criteria and indicators of readiness of future teacher of technologies to using the information and communication technology.*

The article deals with the criteria and indicators of readiness of future teacher of technologies to using the information and communication technologies in education.

Keywords: *computer equipment, structure of readiness, indicators, criteria of readiness, training of future teachers of technologies to using computer technologies.*